

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๐ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายวิระ ศิริรัตน์

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
โทรศัพท์ ๐๙๓๗๗๒๕๕๗๑

เกิด พ.ศ. ๒๔๘๘ ปัจจุบันอายุ ..๘๐...ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา

สถานบันการศึกษา โรงเรียนบ้านบางวา ตำบลปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
คณะ/สาขาวิชา :-

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ -

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๑๓๐,๐๐๐..... บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ยางพารา

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๑.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้การปลูกยางพารา มีพื้นที่ ๘ ไร่ ดำเนินกิจกรรมการปลูกยางพารา ตั้งแต่การเตรียม
การจัดการสวนยางพารา การปลูกพืชร่วมผักเหลียง) การผลิตปุ๋ยอินทรีย์-ชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต การผลิตสาร
ชีวภัณฑ์เพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช การตรวจวิเคราะห์ดินและใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การวางระบบน้ำ ในแปลง
เพื่อให้มีผลผลิตตลอดทั้งปี เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงาน สำหรับเกษตรกรที่สนใจการปลูกยางพารา

แนวทางในการปลูกสร้างสวนยางให้ประสบผลสำเร็จ สร้างความยั่งยืน ทั้งด้านรายได้ ด้านสังคม
และสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ตลอดไป เกษตรกร ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น ตามคำแนะนำแล้ว จักประสบ
ความสำเร็จในอาชีพการทำสวนยางที่เลือกแล้ว สมตามความตั้งใจของท่าน และเจตนารมณ์ของรัฐบาลอย่างแน่นอน

เกษตรกรต้นแบบปฏิบัติ

๑. เลือกใช้พันธุ์ยางที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร
 ๒. ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก เพื่อลดต้นทุนการผลิต
 ๓. ใช้ปุ๋ยเคมีและสารป้องกันกำจัดวัชพืช/ศัตรูพืช เท่าที่จำเป็น ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร
 ๔. เลือกใช้วิธีอนุรักษ์ดิน และน้ำ อย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น การปลูกตามแนวระดับ และทำขั้นบันได การปลูกพืชคลุมดิน ปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น
 ๕. จัดทำแนวป้องกันไฟให้เหมาะสม ก่อนถึงช่วงฤดูแล้ง
 ๖. หากพื้นที่ติดลำธาร ควรเว้นพื้นที่ไว้ข้างละไม่น้อยกว่า ๓ เมตร สำหรับลำธารที่มีน้ำไหลตลอดปี และไม่น้อยกว่า ๑ เมตร สำหรับบริเวณที่มีน้ำไหลในช่วงฤดูฝน เพื่อคงไว้ซึ่งพืชธรรมชาติ
 ๗. กริดยางเมื่อต้นยางได้ขนาดและปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง
- การเตรียมพื้นที่ปลูกยาง
๑. พื้นที่มีหญ้าคา ให้ขุดออกหรือใช้สารเคมีทำลายตามความจำเป็น และเป็นไปตามหลัก วิชาการ
 ๒. ให้คงเหลือหรือปลูกไม้ยืนต้นหรือต้นไม้ที่มีคุณค่าการอนุรักษ์ไว้ได้ไม่เกิน ไร่ละ ๑๕ ต้น
 ๓. ไม่ตัดต้นไม้หรือพืชธรรมชาติในบริเวณสองฝั่งของลำธารข้างละไม่น้อยกว่า ๓ เมตร สำหรับลำธารที่มีน้ำไหลตลอดปี และไม่น้อยกว่า ๑ เมตร สำหรับบริเวณที่มีน้ำไหลในช่วงฤดูฝน
 ๔. เตรียมพื้นที่ กำจัดวัชพืชพร้อมทั้งเก็บรากไม้เศษไม้ และวัชพืชที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้ทิ้งไว้ในพื้นที่ โดยจัดวางกองให้เป็นระเบียบเพื่อย่อยสลายเป็นธาตุอาหารในดิน
 ๕. ที่ราบควรวางแผนปลูกตามแนวตะวันออก – ตะวันตก สำหรับพื้นที่ลาดเอียงจะต้องวางแผนปลูกตามแนวระดับ และจัดทำขานเฉพาะต้นหรือขั้นบันได

ระยะปลูก(เมตร)

จำนวนหลุม/ไร่

๓ X ๗

๗๖ (สำหรับที่ราบ)

๓ X ๘

๖๗ (สำหรับที่ลาดเอียง)

๖. ขุดหลุมปลูกยาง โดยให้หลุมกว้าง ๕๐ ซม. ยาว ๕๐ ซม. ลึก ๕๐ ซม.

๕. ฐานเรียนรู้เรื่องอาชีพเสริมในสวนยางพารา

๕. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๗....หลักสูตร ประกอบด้วย

๕.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๗..... หลักสูตร ประกอบด้วย

- การจัดการสวนยางพารา
- การลดต้นทุน
- การผลิตยาง
- การปลูกพืชแซมในสวนยาง
- การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ บรรยาย/สาธิต/ปฏิบัติ
- การผลิตเชื้อไตรโคเดอร์มา
- เกษตรทฤษฎีใหม่

๕.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรผสมผสาน

๕.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

- การแปรรูปผลผลิตเหลียงสดเป็นผงผักเหลียง
- การทำบัญชีต้นทุนอาชีพ บัญชีครัวเรือน
- การขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา
- การจัดการโรคและศัตรูพืชในแปลงยางพารา

๕.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุดิบประกอบ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

-การปลูกพืชร่วมยางพารา (ผักเหลียง) ศพก.ทุ่งสง มีการปลูกพืชร่วมในยางพารา เพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากผักเหลียง ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วงที่ยังไม่ถึงรอบตัดผลผลิตยางพารา เกษตรกรก็จะมีรายได้จากผลผักเหลียง แต่การปลูกผักเหลียงในบางพื้นที่แห่งชาติรับซื้อและการจัดการที่ดี ศพก.จึงมีการเปิดจุดรวบรวมรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกใน ศพก.และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง โดยจะรับซื้อผักเหลียงเดือนละ ๒ ครั้ง สร้างรายได้เสริมช่วงราคายางพาราดตกต่ำ และสามารถเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในสวนยางพาราซึ่งเป็นพืชเชิงเดี่ยว

ผักเหลียงเป็นไม้ผลที่เก็บเอาเมล็ดไปทำผงผักเหลียง เป็นพืชเขตร้อน ปลูกง่าย ปลูกได้ทุกพื้นที่ของประเทศ ไทย เป็นพืชที่ชอบหน้าดินลึก ชื้น และระบายน้ำดี เป็นพืชที่ทนแล้งได้นาน ๓-๕ เดือน และสามารถทนน้ำท่วมได้นานถึง ๕ เดือน

ลักษณะของต้นผักเหลียง

ผักเหลียงมีต้นสูงประมาณ ๓-๘ เมตร ถ้าปล่อยให้โตเต็มที่ไม้ตัดแต่งกิ่งอาจจะสูงถึง ๑๓เมตร ผักเหลียงให้ผลผลิตเร็วหลังปลูกแค่ ๒-๓ ปีก็เริ่มให้ผล และถ้าดูแลดีผักเหลียงจะให้ผลนาน ๓๐-๕๐ ปี

พันธุ์ผักเหลียง

ในต่างประเทศมีผักเหลียงหลายสายพันธุ์ แต่ที่ปลูกได้ผลดีและเป็นที่ยอมรับในเมืองไทยหลักๆ มีอยู่ ๒ สายพันธุ์ คือ ลูกผสมชมพู ๑ ผลสุกสีเหลือง กับพันธุ์ลูกผสม IM๑ ผลสุกสีแดง

การขยายพันธุ์

สามารถทำได้ทั้งการตอน ตัดตา ทาบกิ่ง แต่ที่นิยมมากที่สุดคือการเพาะเมล็ด เพราะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องกลายพันธุ์ วิธีการปลูกด้วยเมล็ดให้เพาะพันธุ์ไว้ก่อน ๖-๘ เดือน จะได้ต้นผักเหลียงที่มีรากสมบูรณ์จำนวนมากพอและรากยังไม่แก่เกินไป เหมาะกับการนำไปปลูกลงแปลง จะได้ผักเหลียงที่โตเร็วและอัตราการรอดสูง

วิธีปลูกผักเหลียง

ส่วนการปลูกเป็นพืชแซม ให้ปลูกห่างจากโคนต้นพืชหลักอย่างน้อย ๓ เมตร และระยะห่างระหว่างต้นผักเหลียงไม่น้อยกว่า ๓ เมตร เช่น สวนมะพร้าวที่ปลูกระยะห่าง ๙ เมตร ก็สามารถปลูกแซมผักเหลียงระหว่างแถวมะพร้าว ๒ ต้น เป็นต้น

วิธีปลูกให้ชุดหลุมขนาด ๓๐x๓๐ ลึก ๓๐ เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหมัก แล้วนำต้นผักเหลียงลงปลูก ผักเหลียงต้นเล็กชอบน้ำ แต่ทนแสงแดดได้เพียง ๓๐% การปลูกผักเหลียงจึงต้องคอยให้น้ำสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง และต้องมีพืชพี่เลี้ยงช่วยพรางแสง หรือต้องทำร่มเงาพรางแสงให้ รอจนต้นผักเหลียงโตเต็มที่จึงจะสามารถรับสภาพแสงแดดจัดได้

การใส่ปุ๋ย

ผักเหลียงโตเร็ว ไม่ค่อยมีศัตรูพืชรบกวน วิธีดูแลก็ง่ายโดยใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีให้พอกับที่ต้นผักเหลียงต้องการ

ต้นผักเหลียงเล็ก ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ๐.๕-๑.๐ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ร่วมกับปุ๋ยเคมี ๑๕-๕-๕, ๑๖-๘-๘ อัตรา ๔๐-๑๐๐ กรัมต่อต้นต่อปี

ต้นผักเหลียงที่ให้ผลผลิตแล้ว ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ๐.๒-๐.๔ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ร่วมกับปุ๋ยเคมี ๑๕-๕-๑๕, ๑๕-๕-๒๐ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑๐๐ กรัมต่อต้นต่อปี โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้งช่วงต้นในและปลายฝน

โรคและแมลง

โรคแมลงและศัตรูของผักเหียงมีน้อยมาก แมลงไม่ค่อยกัดกิน ที่เจอมากจะเป็นหนอนเจาะต้นและกระรอกที่ชอบมากินผลหุ้มของผักเหียง ส่วนโรคที่อาจเป็นได้ก็คือโรคผลเน่า โรคกิ่งแห้ง โรคไหม้ และแอนแทรคโนส ถ้าเกิดโรคใดโรคหนึ่งให้ตัดกิ่งและเก็บผลที่เป็นโรคไปเผาทำลาย และตัดแต่งกิ่งให้โปร่งเพื่อให้แสงและอากาศถ่ายเทได้สะดวก

การตัดแต่งกิ่ง

ควรดูแลตัดแต่งกิ่งผักเหียงให้มีทรงพุ่ม กิ่งที่ควรตัดออกคือกิ่งเตี้ยระดับต่ำกว่า ๐.๕ เมตร กิ่งที่ฉีกหักไม่สมบูรณ์ ตัดแต่งแล้วควรเหลือกิ่งประมาณ ๓-๔ กิ่งรอบลำต้น

ช่วงเวลาที่ควรตัดแต่งกิ่ง คือ ตัดแต่งครั้งใหญ่ช่วงปลายฤดูร้อนก่อนฤดูฝน และตัดแต่งกิ่งซ้ำอีกครั้งปลายฤดูฝน

เกษตรกรผู้สนใจสามารถเข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน ภายในพื้นที่แหล่งเรียนรู้ของ ศพก. ได้ทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ โดยสามารถติดต่อล่วงหน้าได้ทาง **facebook Apon sisirat** ติดต่อผ่านหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอทุ่งสง

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

.....

.....

.....

.....

.....

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีการประชุมบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ กำหนดกิจกรรมและโครงการที่สอดคล้องกับศักยภาพของเกษตรกร พร้อมจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณร่วมกัน มีแนวทางในการพัฒนาการปลูกพืชปลอดภัย การลดการพึ่งพาสารเคมี การใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร แผนปฏิบัติการที่จัดทำจะเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

เริ่มต้นจากผลผลิตไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศ รายได้ไม่มั่นคง ต้นทุนสูง รายได้ต่ำ ขาดข้อมูล ที่แม่นยำในการวางแผนการผลิต จึงสนใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมจากภาครัฐ และเริ่มได้รับความรู้จากหน่วยงาน ส่งเสริม เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานอื่นๆ รวมถึงมหาวิทยาลัยในพื้นที่ จึงจัดตั้งเป็นศพก. จนเกิดผลสำเร็จ ในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างในการให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่ จนทำให้สามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิต ของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น สร้างมาตรฐานสินค้าเพื่อรองรับตลาดที่ต้องการผลผลิตที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำ เทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาสำคัญอย่างแรก คือ สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงบางปีฝนไม่ตกต้องตามฤดู ทำให้พืชผลเสียหาย เกษตรกรจึงต้องจัดการน้ำ

ดินเสื่อมสภาพ เพราะการปลูกพืชชนิดเดิมมาเป็นเวลานานจึงมีการปรับเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยชีวภาพ และปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อฟื้นฟูดิน

แรงงานในภาคเกษตรขาดแคลน เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรต้องเปลี่ยนชนิดพืช จากยางพารา ไปเป็นยางพารา

การระบาดของโรคและศัตรูพืช ยางพาราซึ่งเป็นพืชหลักของเกษตรกร ปัจจุบันพบปัญหาการระบาดของ โรคทำให้ต้นยางพารายืนต้นตาย หรือมีปริมาณผลผลิตที่ลดน้อยลง ทำให้เกษตรกรต้องเปลี่ยนชนิดพืชไปปลูก ยางพารา

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้
ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้
ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของ
ศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

-การปลูกผักเหียงเป็นพืชร่วมระบบวนเกษตร (Agroforestry System)

-ใช้หลักการทางนิเวศวิทยา (ecological principles) ในการจัดการพื้นที่เพาะปลูกหลายชนิดร่วมกัน
โดยผักเหียงเป็นพืชที่ชอบร่มเงา ส่วนยางพาราเมื่อยังมีอายุน้อย (๕-๑๐ ปี) ยังมีพุ่มไม้แน่นมาก จึงเหมาะกับการปลูก
ผักเหียงร่วม และช่วยรักษาความชื้นในดิน ลดวัชพืช และลดการพังทลายของดิน

-มีการใช้ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์เพิ่มความชื้นดิน ช่วยควบคุมความชื้นและมีปริมาณผลผลิต
ที่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี

-ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีอย่างเหมาะสมตามระยะการเจริญเติบโตของผักเหียงและยางพารา

-บันทึกข้อมูลการปลูก การให้น้ำ ใส่ปุ๋ย และผลผลิตในแต่ละรอบ

-จัดทำข้อมูลในการปลูกร่วม และการดูแลพืชทั้งสองชนิดในระบบเดียวกันให้แก่สมาชิกและผู้สนใจ

-รวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียง และเปิดจุดรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในกลุ่ม

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

-การปลูกผักเหียงร่วมในสวนยางพาราช่วงที่ต้นยางพารายังมีอายุน้อย (ประมาณ ๕-๑๐ ปี)

เป็นช่วงที่พุ่มใบของยางพารายังไม่หนาทึบ ทำให้แสงแดดสามารถส่องถึงพื้นดินได้เพียงพอสำหรับการเจริญเติบโตของ
ผักเหียง ซึ่งผักเหียงเป็นพืชที่ต้องการร่มเงาในระดับปานกลาง การปลูกร่วมกันจึงเป็นการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า
นอกจากนี้ ร่มเงาของผักเหียงยังช่วยรักษาความชื้นในดิน ลดการระเหยของน้ำ และทำให้ไม่ต้องรดน้ำบ่อย อีกทั้งต้น
ผักเหียงยังสามารถช่วยคลุมดิน ลดการเจริญเติบโตของวัชพืช และลดการพังทลายของดินจากแรงฝนและลมได้อีก
ด้วย ส่งผลให้โครงสร้างดินดีขึ้นและส่งเสริมการเจริญเติบโตของยางพาราในระยะยาว เป็นระบบเกษตรแบบยั่งยืนที่
เพิ่มผลผลิตและรายได้ให้เกษตรกรในพื้นที่เดียวกัน.

-การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเป็นแนวทางการจัดการธาตุอาหารพืชที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน
ปุ๋ยอินทรีย์ช่วยปรับปรุงโครงสร้างดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุ และส่งเสริมการเจริญของจุลินทรีย์ในดิน ทำให้ดินร่วนซุยและ
อุ้มน้ำได้ดี ส่วนปุ๋ยเคมีให้ธาตุอาหารพืชอย่างรวดเร็ว เหมาะกับช่วงที่พืชต้องการสารอาหารเร่งด่วน การใช้ร่วมกันจะ
ช่วยให้พืชได้รับธาตุอาหารอย่างสมดุล ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้ ช่วยประหยัดต้นทุน
และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังส่งเสริมสุขภาพดินในระยะยาว ทำให้พืชแข็งแรง เจริญเติบโตดี และให้ผล
ผลิตสูงอย่างต่อเนื่อง.

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่าง
ละเอียด)

-มีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใส่ปุ๋ยให้เหมาะสมกับความ
ต้องการของพืชและสภาพแวดล้อมของดินในแต่ละแปลง โดยสนับสนุนให้แปลงสมาชิกทำการตรวจวิเคราะห์ดิน
เป็นประจำทุกปีทั้งจากชุดตรวจดิน หรือส่งให้พัฒนาที่ดินตรวจให้

-สนับสนุนการใช้สารชีวภัณฑ์ไตรโคเดอร์มา เพื่อช่วยป้องกันรักษาโรคที่เกี่ยวกับเชื้อรา เช่น กาโนเดอร์มา มีการผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อใช้ในแปลงของสมาชิกโดยการสนับสนุนหน่วยเชื้อจากสำนักงานเกษตรอำเภอทุ่งสง เป็นประจำ

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒...ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ยางพารา..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๘.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒)ผักเหียง..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๖.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) จำนวน.....(ตัว)

๓.๒) จำนวน..... (ตัว)

๓.๓) จำนวน..... (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒) จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก. มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ...ยางพารา..... เป็นเงิน.....๑๒,๐๐๐.....บาท/ไร่

๑.๒) ...ผักเหียง.....เป็นเงิน.....๑,๐๐๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต๑๓,๐๐๐.....บาท/ไร่

รายได้๒๕,๐๐๐.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยอดผักเหียง

เฉลี่ยรายได้วัน ๑,๒๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ยางพารา ผักเหียง

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๔,๖๐๐บาท/สัปดาห์

- ๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ยางพารา ผักเหลียง
เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๑๘,๔๐๐.....บาท/เดือน
- ๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ
เฉลี่ยรายได้ปีละ๑๓๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)
เพิ่มความรู้และทักษะด้านการเกษตรสมัยใหม่
การลดต้นทุนการผลิต
การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตยางพารา
เพิ่มรายได้ จากการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน
การจัดการน้ำ มีการใช้ระบบน้ำในสวนยางพาราเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต สามารถวางแผนการใส่ปุ๋ย
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
สร้างเครือข่ายเกษตรกร ให้ชุมชนมีพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ มีการประชุมร่วมกัน
ของสมาชิกตลอดทั้งปี ยกย่องระดับเศรษฐกิจชุมชน แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร(ผักเหลียง)ของสมาชิก และเกษตรกร
ในพื้นที่ เป็นแหล่งเรียนรู้แบบครบวงจร ตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรไม่เพียงแต่พัฒนาทักษะส่วนบุคคล แต่ยังช่วย
ยกระดับชุมชนและภาคเกษตรกรรมโดยรวม ทำให้เกษตรกรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและ
ตลาดได้ดีขึ้น ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

- ทำปุ๋ยหมักใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต และขายให้แก่สมาชิก และเกษตรกรทั่วไป
- แปรรูปผักเหลียง จากเกษตรกรแบบครบวงจรตั้งแต่เก็บเกี่ยวผล หมักเมล็ดตากแห้ง แปรรูปและจำหน่าย

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

- ทำปุ๋ยหมักใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต และขายให้แก่สมาชิก และเกษตรกรทั่วไป
- เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในสวนยางพารา

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

สามารถส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการปลูกยางพาราให้แก่เกษตรกรในพื้นที่อำเภอทุ่งสงได้เป็นอย่างดี
เนื่องจากอำเภอทุ่งสงอยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการปลูกยางพาราไปเป็นยางพารา ศพก. ทุ่งสง จึงเป็นทั้งที่
ปรึกษา ให้คำแนะนำ รวมถึงเทคนิคต่างๆในการให้ปุ๋ย การบำรุงรักษาการจัดการสวน การให้น้ำและอื่นๆ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

มีการเข้ามาศึกษาหน่วยงานของเกษตรกรในพื้นที่ หน่วยงานราชการ กรมเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร
ต่างๆ จากจากอำเภอและจังหวัดข้างเคียง เช่น กลุ่มหมอดินอาสาจังหวัดกระบี่

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

นอกจากนี้ที่ศูนย์ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนเพื่อให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการดินปุ๋ยและการจัดการศัตรูพืชให้อีกด้วย

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

เป็นแหล่งบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเข้ามาร่วมสนับสนุนด้านความรู้ และงบประมาณ

เนื่องจากผู้นำและคณะกรรมการให้ความร่วมมือช่วยกันบริหารจัดการการดำเนินงานของ ศพก. ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ เห็นผลงาน ตัวอย่างเช่น กรมตรวจบัญชี นิคมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร สำนักงานปฏิรูปที่ดิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่ได้ โดยได้เรียนรู้จากของจริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีเกษตรกรต้นแบบ เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาการเกษตรในชุมชน โดยใช้องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งเป็นจุดที่ใช้เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ และเป็นที่พักปะแลงเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรในชุมชน มีหลักสูตรการเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ และการบริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งอำเภอทุ่งสงมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกยางพารา แต่มีปัญหาต้นทุนการผลิตสูง โรคแมลงระบาดและมีปัญหาภัยแล้ง อุทกภัย นอกจากความรู้ด้านการเกษตรแล้วยังมีความรู้จากหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

๑. เกษตรกรได้มาเรียนรู้จากของจริงเกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ ได้ใช้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๒. มีประโยชน์แก่บุคคลทั่วไป เช่น นักเรียน นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ มาศึกษาหาความรู้เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการปลูกยางพารา

๓. เป็นแหล่งบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเข้ามาร่วมสนับสนุนด้านความรู้ และงบประมาณ เนื่องจากผู้นำและคณะกรรมการให้ความร่วมมือช่วยกันบริหารจัดการการดำเนินงานของ ศพก. ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ เห็นผลงาน ตัวอย่างเช่น กรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร สำนักงานปฏิรูปที่ดิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

๔. เป็นแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีของเกษตรกร

๕. การบูรณาการการทำงาน of หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจนขึ้น แต่ละหน่วยงานที่เข้ามาร่วมในการดำเนินงาน ศพก. รับผิดชอบของตนเอง

๖. ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักเหลียงพื้นที่ จัดกระบวนการเรียนรู้การจัดการสวนยางพารา การจัดการระบบน้ำในสวนผักเหลียง มีการนัดหมายวันรับซื้อผลผลิตเพื่อให้เกษตรกรสะดวกในการรวบรวมผลผลิต ประชุมร่วมกับกลุ่มเกษตรกรศพก. ผู้ปลูกยางพาราเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูก

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจนขึ้น แต่ละหน่วยงานที่เข้ามาร่วมในการดำเนินงาน ศพก. รับผิดชอบต่อตนเอง

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนกิจกรรมของ ศพก. โดยประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกคณะกรรมการ หน่วยงานรัฐ นักวิชาการ และเกษตรกรในพื้นที่ให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดนโยบาย แผนงาน และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรในชุมชน เช่น การจัดอบรม การสาธิตแปลงเรียนรู้ ติดตามผล และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงเชื่อมโยงความร่วมมือกับเครือข่าย ศพก. อื่น ๆ

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน มีโอกาสเชื่อมโยงกับหน่วยงานรัฐ นักวิชาการ และเกษตรกรในพื้นที่ให้เข้าถึงความรู้และโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีส่วนช่วยเพิ่มรายได้ ลดต้นทุน และเพิ่มคุณภาพชีวิตของเกษตรกร สามารถเป็นต้นแบบให้คนในชุมชนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์ความรู้ท้องถิ่นผสมผสานกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ไปประยุกต์ใช้ในแปลงของสมาชิก เช่นการวางระบบน้ำ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การป้องกันการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

ประธาน ศพก. เป็นผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนี้สมาชิกใน ศพก. ก็เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านและลูกบ้าน รวมทั้งผู้สนใจที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และพืชอื่นๆภายในหมู่บ้านและบริเวณใกล้เคียง สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของศูนย์อีกด้วย

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

มีความยินดีที่ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรในพื้นที่ มีการแบ่งพื้นที่ในบริเวณสวนใกล้บ้านให้เป็นจุดสาธิต เข้าไปติดตามและให้คำปรึกษาแก่สมาชิกโดยมิได้มีค่าใช้จ่ายใดๆ ร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

สร้างการเรียนรู้เพื่อให้เกษตรกร สามารถอยู่ได้ในสภาวะเศรษฐกิจที่ไม่มีอะไรแน่นอน สมาชิกสามารถผ่านพ้นวิกฤติต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาทั้งในปัจจุบันและอนาคต เหมือนคำกล่าวที่ว่า เดินคนเดียวอาจเดินได้ไว แต่ถ้าจะเดินให้ไกลต้องเดินไปด้วยกัน

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑) นายวีระ ศิริรัตน์	เกษตรกรต้นแบบ	ประธานกรรมการ
๒) นายมุณี ศิริรัตน์	เกษตรกรผู้นำ	กรรมการ
๓) นางวาสนา ศิริรวม	เกษตรกรผู้นำ	กรรมการ
๔) นางสุจิตรา สุขอนันต์	เกษตรกรผู้นำ	กรรมการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

ใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์ SWOT

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนมีอายุที่ค่อนข้างสูง ทำให้การให้ข้อมูลต่างๆ อาจช้าและไม่อิงหลักวิชาการมากนัก อาศัยความชำนาญและประสบการณ์ จึงต้องมีความใจเย็นและค่อยพยายามหาหลักวิชาการ เพื่อช่วยส่งเสริมและอ้างอิงสิ่งที่สมาชิกปฏิบัติต่อไป

***หมายเหตุ

๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

